

Euroopa
Komisjon

Üks valuuta ühtsele Euroopale

Tee euronit

Sisukord

Mis on majandus- ja rahaliit?.....	1
Tee majandus- ja rahaliiduni: 1957–1999.....	2
Euro käibelelaskmine: 1999–2002.....	8
Majandus- ja rahaliidu juhtimine.....	9
Euroala laienemise eel.....	11
Senised saavutused.....	13
Euro arvudes.....	17
Euro piltides.....	18
Sõnastik.....	20

Mis on majandus- ja rahaliit?

Kõige üldisemalt on majandus- ja rahaliit (Economic and Monetary Union – EMU) osa majandusliku lõimumise protsessist. Sõltumatud riigid võivad oma majandust erineval määral lõimida saavutamaks suurusest tulenevaid eeliseid, nagu näiteks suurem riigisisene tõhusus ja vastupidavus välissündmuste osas. Majandusliku lõimumise taseme võib jagada kuueks etapiks.

Majandusliku lõimumise etapid

1. Sooduskaubanduspiirkond (alandatud tollitariifid teatud riikide vahel).
2. Vabakaubanduspiirkond (liidusiseste tollitariifideta mõnedele või kõikidele liikmesriikide kaupadele).
3. Tolliliit (ühised tollitariifid kolmandate riikide jaoks ja ühine kaubanduspoliitika).
4. Ühisturg (ühised toote-eeskirjad ning kaupade, kapitali, tööjõu ja teenuste vaba liikumine).
5. Majandus- ja rahaliit (ühisturg ühisraha ja rahapoliitikaga).
6. Täielik majanduslik lõimumine (kogu ülaltoodu ning lisaks kooskõlastatud eelarve- ja muu majanduspoliitika).

Majanduslik lõimumine ning majandus- ja rahaliit Euroopas

Majandusliku lõimumise tase Euroopa Liidus (EL) on erinev. Kõik ELi riigid kuuluvad majandus- ja rahaliitu ning need moodustavad ühise turu, mida tuntakse **ühtse turuna**. Kõik riigid koordineerivad oma majanduspoliitikat, et toetada majandus- ja rahaliidu eesmärkide saavutamist. ELi aluslepingutega on kehtestatud kohustus võtta pärast lähenemiskriteeriumide täitmist kasutusele ühisraha euro. Mitmed ELi riigid on juba paremini lõimunud ja on seega võtnud euro kasutusele. Need riigid moodustavad euroala ning lisaks ühisrahale on neil ühtne **rahapoliitika**, mida juhib **Euroopa Keskpank**. Need ELi riigid, kes ei kuulu euroalasse, säilitavad oma valuuta ja neil on oma rahapoliitika. Seega on majandusliku lõimumise tase Euroopa majandus- ja rahaliidus eespool nimetatud 4. ja 5. etapi kombinatsioon. Täieliku majandusliku lõimumise saavutamiseks peaksid kõik ELi riigid liituma euroalaga ja ühtlustama oma fiskaalpoliitikat, sealhulgas maksustamine, ja muu majanduspoliitika. Uued **ELi majandusjuhtimise eeskirjad** hakkasid kehtima 13. detsembril 2011. Olulise sammuna suurema majandusliku lõimumise suunas tugevdavad need eeskirjad fiskaal- ja majanduspoliitika järelevalvet kõigis ELi riikides. Mitmete ELi riikide täiendavad kokkulepped toetavad ja täiendavad seda.

Toetudes minevikule

Majanduslik lõimumine sõltumatute riikide vahel ei ole midagi uut. Ladina rahaliit, mille moodustasid Prantsusmaa, Belgia, Šveits, Itaalia ja Kreeka, tegutses 1865. aastast kuni 1927. aastani. Skandinaavia rahaliit Rootsi, Taani ja Norra vahel kestis 1873. aastast 1924. aastani. Saksa tolliliit (Zollverein), mis sai alguse Saksa vürstiriikide vahelisest tolliliidust 1834. aastal ning viis 1875. aastal keskpanga (Reichsbank) ja ühisrahani (Reichsmark), on ehk üks edukamaid näiteid.

1957 > 1999

Tee majandus- ja rahaliiduni

Majandus- ja rahaliit oli Euroopa Liidu pidev eesmärk alates 1960ndate lõpust, kuna see töötas valuuta stabiilsust ning kiiremat majanduskasvu ja tööhõivet soodustavat keskkonda. Siiski aeglustasid erinevad poliitilised ja majanduslikud takistused arengut kuni **Maastrichti lepingu** (edaspidi Euroopa Liidu leping või ELi leping) allkirjastamiseni 1992. aastal. Erinevatel aegadel mängisid nõrk poliitiline pühendumus, eriarvamused majanduslike prioriteetide osas, majandusliku

lähenemise puudumine ja rahvusvaheliste valuutaturgude areng väljaspool liidu kontrolli kõik oma rolli majandus- ja rahaliidu arengu pidurdumisel.

20. sajandi teisel poolel võis siiski näha, et ELi riigid püüdsid järjepidevalt suurema majandusliku koostöö poole, tugevdades poliitilisi sildu nende vahel ja kaitstes ühist turgu.

Teekonna tänase majandus- ja rahaliidu poole võib jagada nelja staadiumisse:

1 Rooma lepingust Wernerit raportini: 1957–1970

3 Euroopa Rahasüsteemi algusest Maastrichtini: 1979–1991

2 Wernerit raportist Euroopa Rahasüsteemini: 1970–1979

4 Maastrichtist euro ja euroalani: 1991–1999

1957–1970

Rooma lepingust Wernerit raportini

Rooma lepingus räägitakse rahast vähe

Euroopa, Põhja-Ameerika ja Jaapani sõjajärgne turumajandus põhines **Bretton Woodsi** süsteemil, millega määrati põhiliseks rahastandardiks kuld ja USA dollar ning loodi rahvusvaheline raamistik valuuta stabiilsuse tagamiseks. Seetõttu eeldasid **Rooma lepingu** autorid, et valuutad jäävadki stabiilseks ning Euroopa võib murelt keskenduda tolliliidu ning ühisturu rajamisele, mis muudaks võimalikuks kaupade, teenuste, inimeste ja kapitali vaba liikumise.

1960ndate lõpus algavad valuutaturu vapustused

Juba 1950ndate lõpus hakkas Bretton Woodsi süsteem näitama väsimuse märke ning aastatel 1968–1969 tekkis oht uueks valuutade ebastabiilsuse laineks, kui turukõikumiste sunnil revalveeriti Saksa mark ja devalveeriti Prantsuse frank. See ohustas ühist põllumajanduspoliitikat ja hinnasüsteemi, mis oli Euroopa Ühenduse (EÜ) tolle aja peamiseks saavutuseks.

Rooma lepingu allkirjastamine (25. märts 1957)

© Euroopa Liit

© Euroopa Liit

Pierre Werner

Ühendus püüab majandus- ja rahaliidu abil saavutada majanduslikku õitsengut ja poliitilist arengut

Selliste muret tekitavate sündmuste taustal, kusjuures tolliliidu loomine oli juba suurelt jaolt lõpule viidud, püstitas ühendus endale järgnevaks aastakümneks innukalt uusi eesmärke poliitilise arengu alal. 1969. aasta Barre'i aruanne, mis tegi ettepaneku tihedamaks majanduskoostööks, andis uue tõuke. Majandus- ja rahaliit sai Haagi 1969. aasta tippkohtumisel ametlikuks eesmärgiks. Euroopa juhid asutasid kõrgetasemelise töörühma, mida asus juhtima Luksemburgi toonane peaminister Pierre Werner ja mille ülesandeks oli koostada raport selle kohta, kuidas luua majandus- ja rahaliit aastaks 1980.

Werneri raport: majandus- ja rahaliit kolmes etapis

1970. aasta oktoobris esitas Werneri juhitud töörühm lõppraporti, milles nähti ette majandus- ja rahaliidu saavutamine kolmes etapis kümne aasta jooksul. Lõppeesmärgiks olid valuutade tühistamatu konverteeritavus, kapitali vaba liikumine ja vahetuskursside lõplik kindlaksmääramine – või isegi ühisraha. Nende eesmärkide saavutamiseks nägi raport ette majanduspoliitika suurema koordineerimise, kusjuures intressimäärad ja reservide haldamine otsustatakse ühenduse tasandil, samuti liikmesriikide eelarvepoliitikaraamistike kokkuleppimise.

1970–1979

Werneri raportist Euroopa rahasüsteemini

Kuigi ELi riigid jagati aruannete peamiste soovitude alusel gruppidesse, lepiti 1971. aasta mais põhimõtteliselt kokku kolmeetapilises liikumises Euroopa majandus- ja rahaliidu poole. Esimest etappi, mille jooksul pidi vähendatama vahetuskursside kõikumisi, kavatseti rakendada katseliselt ja ilma mingi kohustuseta järgmiste etappide suhtes.

Õnnetuseks pidas Werneri strateegia endastmõistetavaks dollari suhtes fikseeritud vahetuskursse. Kui USA lasi 1971. aasta augustis dollari kursi vabaks, avaldas uus turukõikumiste laine survet Saksa marga kursi tõuks ning purustas lootuse ühenduse valuutade tihedamaks sidumiseks.

Valuutakoridor

Olukorra haldamiseks leidsid ELi riigid 1972. aasta märtsis valuutakoridori mehhanismi, et hoida riikide valuutakursside vahelist kõikumist kitsastes piirides võrreldes nende valuutade ja dollari (koridor) vahelise kõikumisega. **Valuutakoridor**, mida tabasid naftakriisid, poliitilised erimeelsused ja dollari nõrkus, kaotas kahe aasta jooksul mitmeid osalisi ning hõlmas vaevu rohkem kui Saksa marga tsooni ehk Saksamaad, Taanit ja Beneluxi riike.

Valuutakoridori kiire hääbumine ei vaigistanud püüdlasti luua stabiilse valuutaga piirkond. 1977. aastal tegi Euroopa Komisjoni toonane president Roy Jenkins uue ettepaneku majandus- ja rahaliidu loomiseks. Seda ideed hakati teostama piiratumal moel ja see käivitati **Euroopa Rahasüsteemina (ERS)** 1979. aasta märtsis, kusjuures osalesid kõigi ELi riikide valuutad, välja arvatud Suurbritannia naelsterling.

Roy Jenkins,
Euroopa Komisjoni president
1977–1981

1979–1991

Euroopa rahasüsteemi algusest Maastrichtini

EÜ prioriteediks saab inflatsiooni kontrollimine

Euroopa Rahasüsteem (ERS) rajati stabiilsetele ja samas muudetavatele vahetuskurssidele, mille määratlemiseks kasutati uut Euroopa rahaühikut eküüd – ERSi valuutade kaalutud keskmisel põhinevat valuutakorvi. ERSi raames kontrolliti valuutakursside kõikumist **vahetuskursimehhanismi (ERM)** abil ega lubatud neil ületada $\pm 2,25\%$ keskkursist. Erandiks oli liir, mis tohtis kõikuda kuni $\pm 6\%$.

Kuigi ERSi peaeesmärk oli vähendada vahetuskursside ebastabiilsust, mida peeti kaubandust, investeerimist ja majanduskasvu kahjustavaks, aitas selle loomisele kahtlemata kaasa ELi riikide uus kokkulepe, et inflatsiooni vähendamine peab saama uueks majanduslikuks prioriteediks. ERS oli radikaalne uus lähenemisviis, kuna vahetuskursse võis muuta ainult ELi riikide ja komisjoni vastastikusel kokkuleppel – see oli rahapoliitika autooomsuse ennenägematu muutmine.

ERS – kümme edukat aastat

Esimese paari aasta jooksul tehti ERSis palju ümberkorraldusi. Ent Maastrichti lepingu eelsete, aastatel 1990–1991 toimunud läbirääkimiste ajaks oli ERS oma edukust juba tõestanud. EÜ valuutavahtuskursside lühiajaline volatiilsus vähenes märgatavalt tänu samaaegsele inflatsioonimäärade ühitamisele, vahetuskursile suunatud intressimäärade juhtimisele, ühisele sekkumisele valuutaturul ning kapitali kontrollimisele.

Edust kannustatuna ja ühenduse keskpankade ühise vahetuskursside juhtimise väärtusliku kogemuse taustal algasid arutelud EMU üle.

2,25%

Ühisraha viiks lõpule ühtse turu loomise

EMU löi vajaduse teha lõplikult teoks ühtne turg, 1985. aastal vastu võetud programm, mille eesmärgiks oli kõrvaldada kõik veel alles jäänud tõkked kaupade, teenuste, inimeste ja kapitali vaba liikumise teelt. Oli selge, et siseturu eeliseid on mitme valuuta olemasolu ja ebastabiilsetest vahetuskurssidest tulenevate suhteliselt kõrgete ärikulude tõttu raske täielikult realiseerida.

Lisaks olid paljud majandusteadlased ja keskpankurid seisukohal, et riiklik rahaline autonoomia ei ole kooskõlas ühenduse eesmärkidega, mis nägid ette vabakaubanduse, kapitali vaba liikumise ja fikseeritud vahetuskursid. Paljude jaoks kinnitas seda seisukohta hilisem, 1992.–1993. aastal vahetuskursimehhanismi tabanud vapustus, mille tagajärjel liir ja naelsterling kõrvaldati mehhanismist ning kõikumisvahemikku suurendati 15%ni.

Jacques Delors,
Euroopa Komisjoni president
1985–1995

Delors'i aruanne soovitas luua EMU kolmes etapis

1988. aasta juunis Hannoveris toimunud **Euroopa Ülemkogu** kohtumisel loodi komitee, mis pidi välja töötama plaani majandus- ja rahaliidu käivitamiseks. Selle esimeheks sai komisjoni tolaegne president Jacques Delors ja sellesse kuulusid kõik EÜ keskpankade juhid. Nende üksmeelses ettekandes, mis avaldati 1989. aasta aprillis, sõnastati rahaliidu eesmärkidena täielik kapitali liikumise liberaliseerimine, finantsturgude integreerimine, valuutadevaheline tühistamatu konverteeritavus, vahetuskursside lõplik kindlaksmääramine ja riikide omavääringute võimalik asendamine ühisrahaga.

Ettekandes öeldi, et seda on võimalik saavutada kolmes etapis, alustades tihedamast majandus- ja rahanduskoostööst ja lõpetades ühisraha, sõltumatu Euroopa Keskpanga ning liikmesriikide eelarvepuudujääkide suurust ja finantseerimist sätestavate reeglite väljatöötamisega.

© Euroopa Liit

Kolm etappi majandus- ja rahaliidu suunas

1990 ↓ — 1. etapp
(1990–1994)

— 2. etapp
(1994–1999)

2000 ↓ — 3. etapp
(1999. aastast edasi)

Siseturu väljakujundamine ja edasise finantsloimumist takistavate piirangute eemaldamine.

Euroopa Rahainstituudi asutamine **keskpankade** koostöö tugevdamiseks ja ettevalmistused **Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS)** loomiseks. Eurole ülemineku planeerimine. Euroala edasise haldamise määratlemine. Majandusliku lähenemise saavutamine ELi riikide vahel.

Lõplike vahetuskursside kinnitamine ja üleminek eurole. EKP ja EKPS vastutavad sõltumatu rahapoliitika kujundamise eest. ELi riikides siduvate eelarve-eeskirjade rakendamine.

Poliitilise, majandus- ja rahaliidu suunas:
Maastrichti leping

© Euroopa Liit

Edasi Maastrichtini

Delors'i aruande põhjal otsustas 1989. aasta juunikuus Madridis kogunenud Euroopa Ülemkogu asuda juulis 1990 EMU esimese etapi juurde. 1989. aasta Strasbourgis Euroopa Ülemkogu pidas vajalikuks korraldada valitsustevaheline konverents, kus otsustatakse, milliseid muudatusi tuleks asutamislepingus teha, et minna edasi teise ja kolmandasse etappi ja viia EMU ellu.

EMU esimese etapi eesmärk oli kujundada välja siseturg. Selleks tuli esmalt kooskõlastada liikmesriikide majanduspoliitika ja kõrvaldada finantslõimumist takistavad tegurid. Järgnevate etappide puhul kergendas keskpankade juhtide märkimisväärne ettevalmistustöö oluliselt asutamislepingu ülevaatamist.

1991. aasta detsembris Maastrichtis toimunud Euroopa Ülemkogul kiitsid riigipead ja valitsusjuhid Euroopa Liidu lepingu heaks. Samal kohtumisel otsustati, et sajandi lõpuks on Euroopas tugev ja stabiilne ühisraha.

Selleks, et võtta kasutusele ühisraha, pidi liikmesriikide majanduslik lähenemine olema piisavalt ulatuslik, et majandus- ja rahaliidu abil suurendada tööhõivet ja majanduskasvu ning vältida võimalikke häireid. Seepärast kehtestati Euroopa Liidu lepingus nn Maastrichti lähenemiskriteeriumid, mida ELi riigid peaksid euro kasutuselevõtuks täitma. Need on esitatud tabelis 1. Lisaks nendele kriteeriumidele peaksid ELi riigid ühtlustama siseriiklikke seadusi ja eeskirju, millega juhitakse nende riiklikke keskpanku ja rahaküsimusi.

Tabel 1. Maastrichti lähenemiskriteeriumid

Mida mõõdetakse	Kuidas mõõdetakse	Lähenemiskriteeriumid
Hinnastabiilsus	Ühtlustatud tarbijahinna inflatsioonimäär	Mitte üle 1,5 protsendipunkti üle kolme parema tulemusega ELi riigi määra
Riigi rahanduse usaldusväärsus	Riigieelarve puudujääk protsendina SKPst	Kontrollväärtus: mitte rohkem kui 3%
Riigi rahanduse jätkusuutlikkus	Valitsussektori võlg protsendina SKPst	Kontrollväärtus: mitte rohkem kui 60%
Lähendamise kestvus	Pikaajaline intressimäär	Mitte üle 2 protsendipunkti üle hinnastabiilsuse osas kolme parimate näitajatega ELi riigi määra
Vahetuskursi stabiilsus	Kõrvalekalle kesk kursist	Osalemine vahetuskursimehhanismis kahe aasta jooksul ilma tõsisemate probleemideta

Maastrichti lähenemiskriteeriumid kehtestati selleks, et tagada, et ELi liikmesriigi majandus oleks piisavalt heas seisus, et võtta kasutusele ühisraha. Need kriteeriumid on euroala kandidaatide riigirahanduse stabiilsuse, nõuetele vastavuse ja jätkusuutlikkuse ühiseks mõõ-

dupuuks ning kajastavad eri riikide majanduspoliitika lähenemist ja vastupidavust majandusvapustustele. Vahetuskursi kriteerium pidi näitama, et ELi liikmesriigi suudaks juhtida oma majandust ilma valuuta odavnemiseta.

1991–1999

Maastrichtist euro ja euroalani

Kui eesmärk (EMU) ja tingimused (Maastrichti kriteeriumid) olid paigas, võis Euroopa Liit lõpuks edasi liikuda. EMU teine etapp algas 1994. aasta juulis ning kestis kuni ühisraha kehtestamiseni 1999. aastal. Teise etapi raames said alguse paljud ettevalmistavad tegevused.

Aastatel 1994–1998 tegid ELi riigid suuri edusamme majanduspoliitika lähendamisel ning ühtlustasid oma eelarveseisundeid Maastrichti kriteeriumidega.

1994. aastal asutati Frankfurtis Euroopa Rahainstituut (ERI). Euroopa Keskpanka eelkäija ERI hakkas koordineerima riiklike keskpankade vahel rahapoliitikat, mis Maastrichti lepingu kohaselt pidi olema sõltumatu, ning välja töötama ühisraha puudutavad üksikasjad.

Madridi Euroopa Ülemkogu jõudis kokkuleppele uue raha, euro nimetuse osas ning koostas kava ühisrahale üleminekuks, mis pidi algama 1. jaanuarist 1999.

1996. aastal esitles ERI euro pangatähtede konkursi võitnud kujundusi. Varsti pärast seda tulid ka mündid, mille üks külge oli kujundatud kõigil ühtemoodi vastavalt rahva poolt valitud ja 1997. aasta Amsterdami Ülemkogu kinnitatud ühisele küljele ning teine külge rahvuslikult vastavalt kavandile, mille valis iga osalev liikmesriik ise.

1997. aasta Amsterdami Euroopa Ülemkogu leppis stabiilsuse ja kasvu paktiga kokku reeglites ja kohustustes, mille eesmärk oli tagada EMU-sisene eelarvedistsipliin. Peamine vastutus stabiilsuse ja kasvu paktile vastavuse kontrollimise eest lasus Euroopa Komisjonil.

1998. aasta mais täitsid 11 ELi riiki lähenemiskriteeriumid ja nemad moodustasid nn esimese laine, kes võtsid ühisrahana kasutusele euro. Taani ja Ühendkuningriik jäid EMU kolmandas etapis osalemisest ise kõrvale, Kreeka ja Rootsi aga ei suutnud kõiki kriteeriume täita. 1998. aastal asutati ERI asemele EKP ja Euroopa Keskpankade Süsteem (EKPS) ning 1. jaanuaril 1999 algas EMU kolmas etapp.

1999 > 2002

Euro käibelelaskmine

Müügiautomaadil
hinnad euros

31. detsembril 1998 fikseeriti euro ja rahaliidus osalvate ELi riikide valuutade ümberarvestuskursid lõplikult. 1. jaanuaril 1999 võeti kasutusse euro ning **eurosüsteem**, kuhu kuuluvad EKP ja euroala riikide keskpangad, võttis üle vastutuse euroala rahapoliitika eest. Nii algas üleminekuajag, mis pidi kestma kolm aastat ja lõppema euro pangatähtede ja müntide käibelelaskmisega ning riikide pangatähtede ja müntide käibelt eemaldamisega. Komisjoni ettepaneku alusel ja pärast konsulteerimist **Euroopa Parlamendiga**, otsustas **Euroopa Liidu Nõukogu** 2000. aastal, et Kreeka on täitnud vajalikud tingimused ühisrahale üleminekuks, ning 1. jaanuaril 2001 liitus riik euroalaga.

Ehkki euro astus kohe riikide omavääringute asemele ja riikide rahaühikutest said euro allühikud, oli see esialgu käibel vaid n-ö raamatupidamisrahana. Igapäevases käibes jäid kasutusse riikide pangatähed ja mündid. Üleminekuperioodil hakkasid eurot esimesena kasutama äri- ja finantsringkonnad oma igapäevastes sularahata tehingutes. Finantsturgudel toimus üleminek viivitamatult – pinnas oli hästi ette valmistatud ja finantsturgudel kaubeldi üksnes euros. Avalikus ja äri sektoris oli üleminekuperiood pikem ning raamatupidamis-, hinna- ja maksesüsteemide ümberlülitamine eurole toimus järk-järgult. Tavakodaniku jaoks oli üleminek kõige

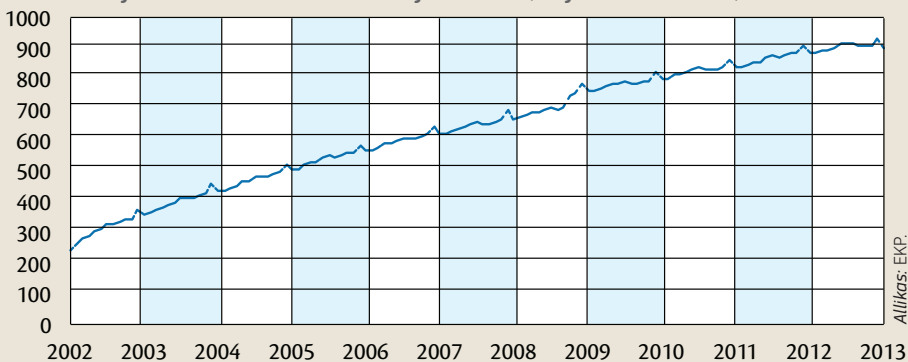
selgemalt näha poodide, bensiinjaaamade jne hinnasiltide topeltmärgistuses. See oli osa laiaulatuslikust reklaamikampaaniast, mille eesmärk oli tutvustada laiemale üldsusele eurot ja eesseisvat pangatähte ja müntide käibelelaskmist.

Uus aasta, uus raha

2002. aasta 1. jaanuaril leidis aset ajaloo suurim üleminek ühelt rahalt teisele. See oli enneolematult suur ettevõtmine, mis hõlmas pangandussektorit, sularahaveofirmasid, jaemüüjaid, müügiautomaatide sektorit ning avalikkust. Juba varakult saatsid riigi keskpangad pankadesse (eeljaotus) ning need pangad omakorda jaemüüjatele (täiendav eeljaotus) kokku umbes 144 miljardit eurot, et vältida võimalikke probleeme tarneahelas. See tähendas seda, et 2002. aasta esimestel päevadel oli euro sularahana kättesaadav kõigis sektorites. 3. jaanuaril 2002 olid euro pangatähed kättesaadavad 96% euroala liikmesriikide pangaautomaatides. Juba nädal pärast euro kehtestamist teostati enam kui pooled kõigist sularahatehingutest euros.

Käibelolevate euro rahatähtede koguväärtus ajavahemikul 2002. aasta jaanuarist kuni 2013. aasta jaanuarini (miljardites euros)

Allikas: EKP.

Sularaha vahetati kahe kuuga. Riikide rahatähed ja mündid kaotasid kehtivuse 2002. aasta veebruari lõpus. Selleks ajaks oli kokku korjatud enam kui 6 miljardit pangatähte ja ligi 30 miljardit münti; enam kui 300 miljoni inimese jaoks 12 riigis oli euro lõpuks teoks saanud.

Majandus- ja rahaliidu juhtimine

Nagu ühtne turgki, pole ka EMU eesmärk omaette. See on vahend, mis aitab saavutada Euroopa Liidu eesmärke – täpsemalt tasakaalustatud ja jätkusuutlikku majanduskasvu ning kõrget tööhõivet. EMU tegevus ja institutsioonid kavandati algusest peale eeltoodud eesmärkide toetamiseks euroala rahandus- ja majandusaspektide juhtimise kaudu. Õppides puudustest, mis ilmsesid majandus- ja finantskriisi ajal, on EL tugevdanud majandus- ja

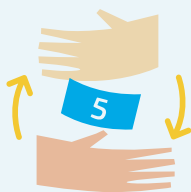
rahaliitu rangemate eeskirjade ja lisamehhanismidega, et kontrollida makromajanduslikku tasakaalustamatust, samuti euroala riikide eelarveprojektide hindamisega. Mitmete ELi riikide lisakokkulepped toetavad ja täiendavad seda.

Rahapoliitika

Euroalal on üks raha ühe rahapoliitika ning sõltumatu, tsentraliseeritud otsustuspädevusega.

EKP ja kõigi ELi riikide keskpangad moodustavad Euroopa Keskpangade Süsteemi (EKPS). EKPSis moodustavad EKP ja euroala riikide keskpangad eurosüsteemi. Euroala rahapoliitika kohta võib otsuseid teha ainult EKP nõukogu, kuhu kuuluvad euro kasutusele võtnud ELi riikide keskpangade juhid ning EKP juhatus. EKP nõukogu on EKP kõrgeim otsuseid tegev organ.

EKPS ja eurosüsteem

EKP peamine eesmärk on säilitada euroalal hinnastabiilsus, kuna see tagab majanduskasvuks ja tööhõiveks parimad tingimused. Hinnastabiilsuse tagamise eest hoolitseb põhiliselt EKPS, mis kontrollib intressimäärasid ning mõjutab turgusid.

1. jaanuari 2014. aasta seisuga

Majanduspoliitika

Euroala majanduspoliitika eest jääb vastutus suuresti ELi riikidele, kuigi ELi aluslepingute ja karmimate ELi majandusjuhtimise eeskirjadega nõutakse, et ELi eesmärkide saavutamiseks tuleb majanduspoliitika kujundamist koordineerida. Koordineerimise tagavad komisjon ja **ECOFIN**, mis koosneb ELi riikide majandus- ja rahandusministritest. Olemas on mitmed struktuurid ja vahendid, mis aitavad koordineerimisele kaasa.

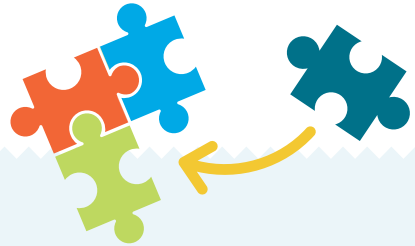
Eurogrupp

See on euroala liikmesriikide majandus- ja finantsministrite mitteametlik rühm, kes valib omale presidendi kaheks ja pooleks aastaks. Eurogrupi kohtumistel osalevad ka komisjon ning EKP. **Eurogrupp** on foorumiks euroalaga seotud teemade ja poliitika kooskõlastamise arutamisel.

Stabiilsuse ja kasvu pakt

Keskendudes eelkõige ELi riikide fiskaalpoliitika ja riigi rahanduse järelevalvele, on stabiilsuse ja kasvu pakti (mille eeskirju muudeti hiljuti rangemaks) eesmärk toetada majandus- ja rahaliidus fiskaaldistsipliini ja tagada, et riikide rahandus vastab nõuetele. Komisjon jälgib riikide eelarvepuudujäägi ja võla arengut, mis aluslepingute kohaselt peavad vastavalt olema alla 3% ja alla 60% SKPst. Kui ühte neist piirmääradest ületatakse, võib nõukogu algatada komisjoni soovitusel alusel asjaomase ELi riigi vastu ülemäärase puudujäägi menetluse. Kui teatavaks ajaks parandusmeetmeid ei võeta, võidakse euroala riikide vastu kohaldada finantssanktsioone.

Enamiku majanduspoliitiliste küsimuste puhul on Euroopa Parlament nõukogu kaasseadusandja ja ta aitab seega aktiivselt kaasa ELi eeskirjade sõnastamisele.

Euroopa poolaasta

Iga aasta esimesed kuus kuud, mille jooksul ELi tasandil arutatakse ja koordineeritakse poliitikat, on perioodiks, mis suurendab ELi riikide poliitika läbipaistvust, kuna sellega tagatakse, et kõigi riikide poliitikat analüüsitakse ja hinnatakse koos enne, kui valitsused koostavad eelarveprojektid. Ühiselt kokkulepitud poliitikat saab seejärel iga ELi riik rakendada aasta teises pooles.

Makromajandusliku tasakaalustamatus menetlus

Uue menetluse eesmärk on vältida ja kõrvaldada ELi riikides konkurentsivõime suuri puudujääke ja vähendada makromajanduslikku tasakaalustamatust. Tasakaalustamatus näidetena võib nimetada riikide vähenevat ekspordituru osakaalu, erasektori suurenevat võlataset või kinnisvaramulle. Mitu sellist probleemi tekkis eelmisel aastakümnel ja need oleks võinud kanduda üle teistesse ELi riikidesse, kui nende kõrvaldamiseks ei oleks midagi tehtud. Komisjon jälgib ELi riikide olukorda makromajanduslike näitajate tulemustabeli ja muu üksikasjaliku teabe alusel. Selle alusel saavad komisjon ja nõukogu anda asjaomasele ELi riigile soovitusi enne, kui tasakaalustamatus suureneb ja teeb kahju. Raskematel juhtudel on vaja parandusmeetmeid, mida toetavad ranged eeskirjad uue ülemäärase tasakaalustamatus menetluse kujul. Sellega nähakse ette ka nende euroala riikide suhtes kohaldatavad finantssanktsioonid, kes soovitusi ei järgi.

Euroala laienemise eel

ELi riigid, kes liitusid ELiga pärast euro kasutuselevõtmist, on majandus- ja rahaliidu liikmed, mis tähendab, et nad kooskõlastavad majanduspoliitika kujundamist teiste ELi riikidega ning et nende riikide keskpangad kuuluvad EKPSi. Kuna nad ühinemisel ei liitunud kohe euroalaga, on nende ametlik staatus kuni ühisraha vastuvõtmiseni „liikmesriigid, kelle suhtes on tehtud erand”. See staatus on antud ühinemisaktiga ning sellega kohustatakse neid saama kunagi euroala täieõiguslikeks liikmeteks. Uued ELi riigid ei liitunud euroalaga kohe pärast ELiga ühinemist, kuna nad ei täitnud lähenemiskriteeriume. Ühinemislepinguga antakse neile seega aega teha lähenemiskriteeriumidele vastamiseks vajalikke kohandusi. Esimesena uutest ELi riikidest liitus 2007. aastal euroalaga Sloveenia, 2008. aastal järgnesid Küpros ja Malta, Slovakkia liitus 2009. aastal, Eesti 2011. aastal ja Läti 2014. aastal.

Lähenemisvajadus

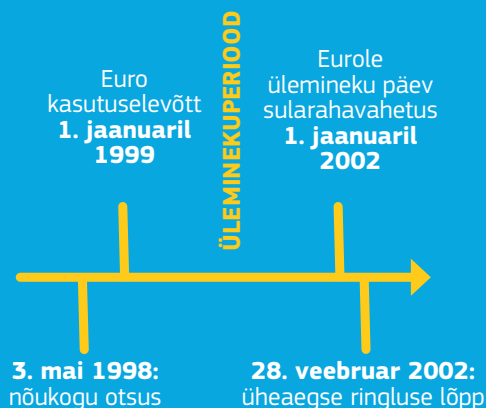
Lähenemiskriteeriumid ehk Maastrichti kriteeriumid on majanduslikud eesmärgid ja institutsionaalsed muudatused, mida riik peab saavutama enne ühisraha kasutuselevõttu ja euroala liikmeks saamist. Lähenemist mõeldetakse makromajanduslike näitajatega, mis on toodud tabelis 1 (lk 6).

Euro kasutuselevõtu stsenaariumid

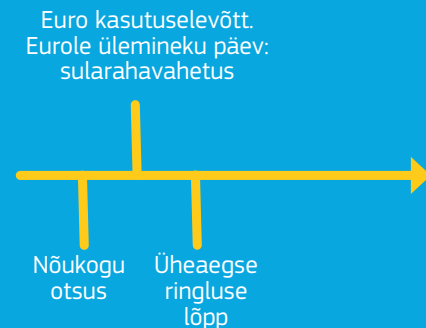
Kuigi kõik riigid, kes tahavad euroalaga liituda, peavad täitma lähenemiskriteeriumid, võib tegelik euro kasutuselevõtmise protsess hilisemate liitujate seas suuresti erineda. Euroala loomise järel oli selle asutanud ELi riikidel kolm aastat aega, et minna 1999. aastal vastuvõetud euro arveldusrahalt (mida kasutati sularahata tehingutes) 2002. aastaks üle euro sularahale. Niinimetatud Madridi stsenaariumis oli ette nähtud kolmeaastane üleminekuaeg, mis andis eraisikutele ja ettevõtetele aega teha ettevalmistusi enne, kui ühisraha nende rahakottidesse jõuab. Üleminekuperioodi jooksul kasutati sularahas arveldamiseks endiselt riigi vääringut. Kõigi järgmiste euroalaga liituvate ELi riikide puhul on kohaldatud nn suure paugu stsenaariumi, mille kohaselt võetakse euro sularaha kasutusele kohe euroalaga liitumisel ning kõrvaldatakse oma riigi valuuta kiiresti ringlusest.

Euro kasutuselevõtu stsenaariumid

1. Madridi stsenaarium

2. „Suure paugu” stsenaarium

Euroala

Euroala

Loobunud ELi liikmesriigid

ELi liikmesriigid, kes ei ole eurot veel kasutusele võtnud

Assoorid (PT)	Madeira (PT)	Kanaari saared (ES)	Saint-Martin (FR)
Prantsuse Guajaana (FR)	Guadeloupe (FR)	Martinique (FR)	Réunion (FR)
			Mayotte (FR)

Valletta
Malta

Küpros
Nikosia

Senised saavutused

Usaldusväärsed institutsioonid usaldusväärse majanduse jaoks

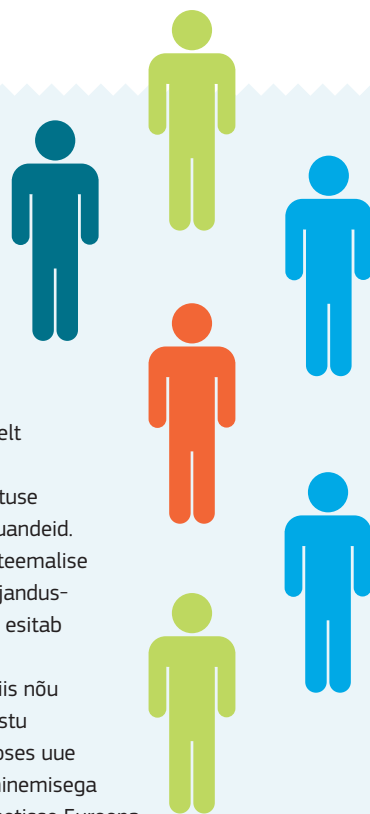
Hoolimata probleemidest, mis tõusid esile majandus- ja finantskriisi ajal, on majandus- ja rahaliidu institutsionaalne raamistik osutunud edukaks ning see kajastab euroala riikide suurt pühendumust sellele, et jätkuvalt tugevdada majanduslikku juhtimist nendes valdkondades, kus vaja, ja teha koostööd ühist huvi pakkuvates majandusküsimustes. Selline koostöö on oluline majanduskasvu ja töökohtade loomise ning elustandardi tõstmise seisukohast, mida toetavad ühtne turg ning majandus- ja rahaliit.

Üksikutes riikides, nagu USA ja Jaapan, on nii tsentraliseeritud rahapoliitika kui ka tsentraliseeritud **eelarvepoliitika**, mida juhib üksainus valitsus. Euroalal on asjad teisiti. Ühelt poolt on euroalal tsentraliseeritud iseseisev rahapoliitika, mida juhib Euroopa Keskpank. Teisalt tegeleb iga riigi eelarve tulude ja kulude poolega selle riigi valitsuse vastutusalasse kuuluv eelarvepoliitika, kuigi allutatuna mitmetele ELi tasandi reeglitele. Seega on fiskaalpoliitika küsimuste koordineerimine ja nendealane koostöö majandus- ja rahaliidu põhiülesanne.

EMU toetub mitmele tugevale rühmitusele, mis on koos tõestanud oma edukust EMU tegevuse juhtimisel:

- **Euroopa Keskpankade Süsteem** ühendab kõigi ELi riikide keskpankad. Eurosüsteem hõlmab EKPD ja euro kasutusele võtnud riikide keskpanku. Eurosüsteem ja EKPS eksisteerivad koos seni, kuni on ELis riike, kes ei kuulu euroalasse. EKP teeb rahapoliitilised otsused, lähtudes selgelt hinnastabiilsusest.
- **Euroopa Komisjon** jälgib ja hindab volinike ja majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraadi abil majanduse olukorda ELi riikides ning annab soovitusi.
- **Nõukogu**, majandus- ja rahandusküsimuste koosseisus (ECOFIN), kus kohtuvad ELi riikide majandus- ja rahandusministrid, määrab kindlaks laiemad majanduslikud suunised ja teeb otsused komisjoni (osaleb samuti kohtumistel) soovitude kohta; euroala ministrid kohtuvad Eurogrupis – see on mitteametlik rühm, kus osalevad ka komisjon ja EKP.

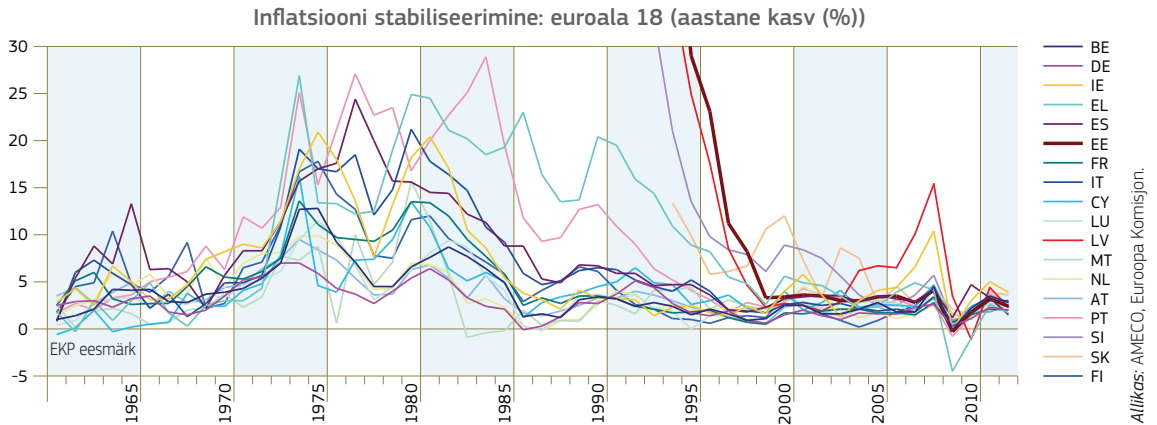
- **Euroopa Parlament** on ka kaasatud EMU juhtimisse, seda peamiselt läbi Euroopa Keskpanga presidendi isikliku kohustuse esitada parlamendile aruandeid. See on tuntud rahandusteemalise dialoogi nime all. Ka majandus- ja rahaküsimuste volinik esitab parlamendile aruandeid. Parlamendiga peab ka siis nõu pidama, kui võetakse vastu ükskõik milline otsus seoses uue liikmesriigi euroalaga ühinemisega ning kui nimetatakse ametisse Euroopa Keskpanga juhatuse liikmeid.

Majandusstabiilsus – kasulik kõigile

Rahakursi kõikumine ja kõrge inflatsioon 1970–1980ndatel tekitasid paljudele inimestele raskusi ja ebakindlust. Majandus- ja rahaliidu ülesehitamise ajal vähenes inflatsioon siiski oluliselt. Seejärel on inflatsiooni madalal tasemel

hoitud. EKP esmane ülesanne on hoida hinnainflatsiooni keskpikas perspektiivis aastast aastasse alla 2%, kuid selle lähedal. Inflatsioonitaseme ajaloolist kulgu näitab allpool asuv graafik.

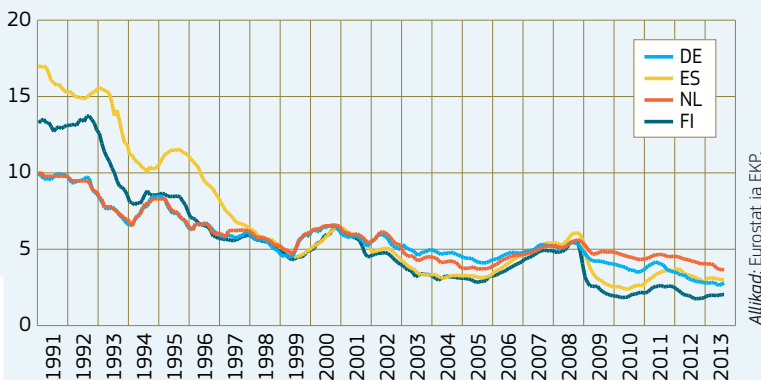
Madala inflatsiooni ja stabiilsete hindade eeliseid nii ettevõtetele kui eraisikutele on mitmeid

- Tarbijalaenu on vähem kallid ja tulevased tagasimaksed vähem ebakindlad. Seega saavad tavakodanikud võtta turvalisemalt laenu, nt osta maja või auto, olles teadlikumad tulevaste tagasimaksete suurusest.
- Ettevõtetele on põhjust rohkem investeerida. Kui inflatsioon on kõrge ja volatiilne, lisavad laenuandjad intressimäärale juurde kindlusvaru, niinimetatud riskipremia. Madala ja stabiilse inflatsiooni puhul pole taoline kindlusvaru enam vajalik. Seega vabastatakse raha ettevõtetele

suuremateks investeeringuteks – see omakorda soodustab majanduskasvu ja töökohtade teket.

- Sellest on kasu nii kogu ühiskonnal kui vähemkindlustatutel, aga ka sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel. Inflatsioonitaseme volatiilsus suurendab ühiskonnas lõhet rikkamate ja vaesemate kihtide vahel. Stabiilse inflatsiooni puhul on vähemkindlustatud paremini kaitstud nii heaolu vähenemise kui ostujõu languse eest.

Hüpoteegi intressimäär neljas euroala riigis

Ühisraha – ühtse turu täiendus

Erinevate valuutadega opereerimine tekitab lisakulusid, ning hindu on isegi ühtse turu raames raske võrrelda. Ühisraha euro kaotab need miinused ning on kasulik nii tarbijatele kui ettevõtetele.

- Nn tehingukulud, mis kaasnevad rahavahetamisega piiril, on euroalal kadunud. See vähendab reisijate kulusid, olgu nad siis äri-, õppe- või puhkusereisil. Varem oleks inimesel, kellel oli taskus 1000 Saksa marka ja kes oleks reisinud läbi 15 ELi riigi, vahetades seejuures raha igas riigis, olnud tagasi koju jõudes alles alla 500 marga, tegemata seejuures ühtegi ostu. Täna naaseb isik, kel 1000 eurot taskus, koju täpselt sama suure summaga.

- Euro muudab ühtse turu hinnad läbipaistvamaks. Tarbijad ja ettevõtjad saavad kerge vaevaga terve Euroopa Liidu ulatuses kaupade ja teenuste hindu võrrelda. See omakorda suurendab konkurentsi tarnijate seas ning hoiab hindu euroalal kontrolli all. Sellist läbipaistvust toetab madal ja stabiilne hinnainflatsioon, sest võrreldavate hindade muutus on kergemini märgatav. Samuti tugevdab konkurentsi interneti kaudu leviv e-äri, mis lubab kerge vaevaga võrrelda hindu piiriüleselt.
- Tehingukulud võivad olla väga suured. Enne euro kasutuselevõttu olid need hinnanguliselt 0,3–0,4% Euroopa Liidu SKPst, s.o 20–25 miljardit eurot. Suure osa nendest kuludest kandsid ettevõtted, kes vahendasid kaupa, inimesi ja kapitali ELis. Tehingukulude kadumisega euroalal saab seda vaba raha nüüd kasutada tootlikeks investeeringuteks majanduskasvu ja töökohtadesse, ning ühendusesisene kaubavahetus saab hoogu juurde. Lisaks muudab tehingukulude kadumine ühtse turu piires euroala välisinvestoritele atraktiivsemaks.

Euro rahvusvaheline roll

Euro on tugev rahvusvaheline valuuta. Kuna euro tugevuse taga on euroala riikide lubadused, tugev ja nähtav EKP-poolne rahapoliitika juhtimine ning euroala suurus ja võim, on euro muutunud üleilmsetelt atraktiivseks valuutaks nagu USA dollar või Jaapani jeen. Tabelis 2 võrreldakse euroala ja ELi mõningaid olulisemaid majandusnäitajaid Ameerika ja Jaapaniga:

Tabel 2

Põhinäitajad (2012)	Euroala (18)	EL (28)	USA	Jaapan	Hiina
Rahvaarv (miljonites)	335,3	508,6	314,3	127,7	1354
SKP (triljonites eurodes, arvatatud ostujõu pariteedi alusel)	7,9	11,2	11,4	3,2	8,6
Osa maailma SKPst (% ostujõu pariteedi alusel)	13,6	19,2	19,5	5,5	14,7
Eksport (kaubad protsendina SKPst)	13,7(*)	13,1(*)	9,9	12,9	24,9
Import (kaubad protsendina SKPst)	13,8(*)	13,9(*)	14,7	14,2	22,1

(*) Välja on jäetud ELi-sisene kaubandus.

Allikas: Euroopa Komisjoni AMECO andmebaas, IMF WEO ja IMFi kaubandusstatistika (DOTS).

Nagu tabelist näha, on euroala tugev ja avatud kaubandusblokk. Taoline avatus koos euro tugevusega toob kaasa mitmeid eeliseid.

- Euroala kui maailma juhtiv kaubandusjõud on atraktiivne sihtmärk kaubandusriikidele, kes tahavad kaubelda ühtse turu raames. Euroala ettevõtted saavad arveldada ja maksta eurodes, mis vähendab nende kulusid ja riske ning võimaldab äritegevust efektiivsemalt planeerida.
- Euro on atraktiivne reservvaluuta teiste riikide jaoks. Eurodes hoitakse umbes 24% maailma reservidest.
- Euro tugevus ning selle kasvav kasutus rahvusvahelises kaubanduses

annab euroalale kaaluka hääle rahvusvahelistes finantsinstitutsioonides ja organisatsioonides, nagu Rahvusvaheline Valuutafond (IMF), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) ning Maailmapank. Kui ELi riigid on neis organites sageli otse esindatud, siis ECOFIN, komisjon ja EKP osalevad selliste rahvusvaheliste organisatsioonide koostöökohutumistel eraldi või ELi delegatsiooni koosseisus.

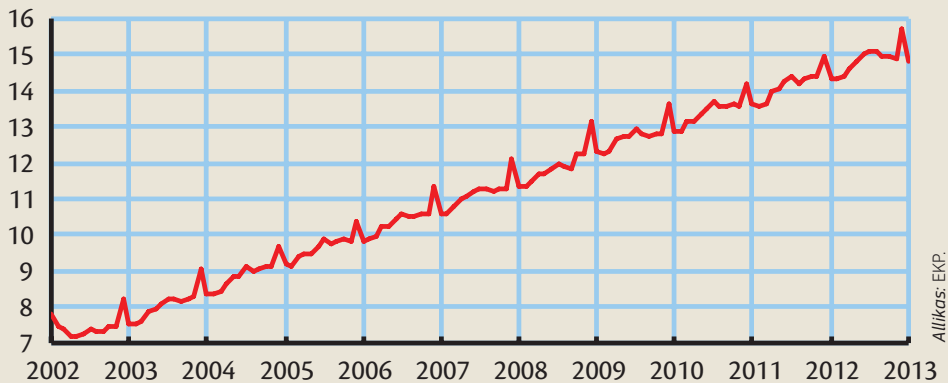

Euro arvudes

Enne euro käibele tulekut valmistati ligikaudu 14 miljardit euro rahatähte koguväärtusega 633 miljardit eurot ning 52 miljardit euro münti, milleks kasutati 250 000 tonni metalli. 2002. aasta 1. jaanuari hommikul, kui euro sularahana käibele lasti, läks ringlusse ligikaudu 7,8 miljardit rahatähte väärtusega 140 miljardit eurot. Sellest ajast alates on nõudlus pidevalt kasvanud, nagu nähtub allpool olevalt graafikult (kasvukõvera tipud on tingitud rahatähtede nõudluse kasvust jõulu ajal).

Käibelolevate euro rahatähtede koguarv

ajavahemikul 2002. aasta jaanuarist kuni 2013. aasta jaanuarini (miljardites)

2013. aasta jaanuari seisuga oli käibel üle 14,7 miljardi euro rahatähte väärtusega üle 880 miljardi euro ning üle 101,9 miljardi euromündi väärtusega üle 23,4 miljardi euro. Rahatähti saab välja võtta euroala kõigist sularahautomaatidest.

EKP-l on ainuõigus euro rahatähtede väljastamise lubamiseks. Nende tootmine jaguneb riikide keskpankade vahel. Euromündete lasevad euroala ELi riigid välja EKP heakskiidetud mahus.

Euro piltides

Kõikidel rahatähtedel on samasugune kujundus

Euro rahatähtede kujundus valiti välja tervet Euroopa Liitu hõlmanud konkursil. Võitjatööd olid inspiratsiooni saanud teemast „Euroopa ajastud ja stiilid” ning kujutasid arhitektuuristiile Euroopa kultuuriajaloo seitsmest perioodist: klassikalisest, romaani, gooti, renessansi, baroki ja roko-

koo ajastust, raua- ja klaasiajast ning moodsa arhitektuuri ajast. Kõik need rahatähed kujutavad selliseid elemente nagu aknad, väravad ja sillad. Rahatähed on erineva suurusega, silmapaistvate värvidega ja reljeffrükkis, et nägemispuudega inimestel oleks neid kergem eristada.

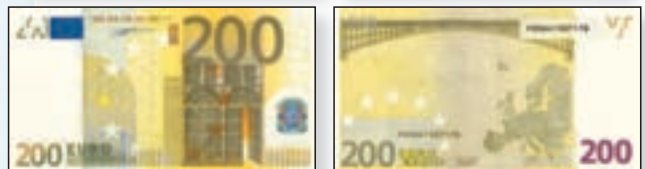
Turvaelemendid

Nii euro rahatähtedel kui müntidel on erilised turvaelemendid, et võidelda valerahaga. Rahatähtede reljeffrükki on näpuga katsudes tunda. Samuti on neil vesimärgid, turvaribad ning hologrammid, mis on nähtavad mõlemalt poolt. Mündid on kaitstud unikaalse metallisulamiga ning masinloetavate turvaelementidega.

© EKP

EKP veebilehel on esitlus turvaelementide kohta:
www.new-euro-banknotes.eu/

Euro müntidel on erinev kujundus

Euro mündid on ühelt poolt sarnase kujundusega, teisel küljel leiame aga iga riigi oma disaini. Iga euroala liige valib ise kavandite seeria, mis kujutab selle riigi ajalugu või kultuuri – tihti valitakse need konkursi teel. Lisaks euroala riikidele on euromüntide tootmise luba Monacol, San Marinol, Vatikani Linnriigil ja Andorral. Ühesugune esikülg kujutab Euroopa kaarti, mis suuremate nimiväärtuste puhul erineb vastavalt sellele, millal münt on välja antud (vanemad mündid kujutavad ELi enne 2004. aastat; uuemad mündid, mis on kasutusel alates 2007. aastast, kujutavad kogu Euroopat, et kajastada ühenduse laienemist).

Sellel leheküljel on kujutatud euroala kõikide liikmesriikide mündid väärtustes 5 senti, 50 senti, 1 euro ja 2 eurot. Kõiki euromünste saab näha järgmisel veebilehel:

www.ec.europa.eu/euro

Eriline kujundus eralisteks juhtudeks

Iga euroala liikmesriik võib kaks korda aastas anda välja kaheeurose mälestusmündi. Nendel müntidel on samad tunnused ja samasugune ühine külg nagu tavalisel kaheeurosel mündil. Eriliseks muudab mündid mälestust jäädvustav motiiv rahvuslikul küljel.

Meenemüntide ühine kujundus

Kolme tähtpäeva puhul andsid kõik euroala riigid välja 2-eurose mündi, nii et liikmesriiki tähistaval küljel on sama kujundus: 50 aastat Rooma lepingu sõlmimisest, 10 aastat majandus- ja rahaliitu ning 10 aastat euro pangatähti ja münte.

Sõnastik

Bretton Woods: rahvusvahelise rahanduse juhtimise süsteem, milles maailma juhtivad tööstusjõud 1944. aastal kokku leppisid. Vastavalt sellele pidid allakirjutanud siduma oma valuuta kulla hinnaga ja niiviisi toetama rahvusvahelist rahastabiilsust.

Ecofin: Euroopa Liidu Nõukogu ELi riikide majandus- ja rahandusministrite koosseisus.

Eelarvepoliitika: puudutab valitsuse tulude (näiteks maksustamise) ja kulude (näiteks kulutused tervishoiule) haldamist.

ELi majandusjuhtimise eeskirjad: ELi eeskirjade kogum, millega tugevdatakse stabiilsuse ja kasvu pakti ja kehtestatakse makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlus.

Eurogrupp: Euroala riikide majandus- ja rahandusministrid.

Euroopa Keskpank (EKP): euroala keskpank. Euroopa Keskpank juhib sõltumatult euroala rahapoliitikat.

Euroopa Keskpankade Süsteem (EKPS): hõlmab ELi keskpanku ja Euroopa Keskpanka.

Euroopa Komisjon: Euroopa Komisjon on üks Euroopa Liidu peamistest institutsioonidest. Ta esindab ja kaitseb ELi kui terviku huve. Komisjon koostab Euroopa uute õigusaktide eelnõusid. Tema igapäevaseks tööks on ELi poliitika rakendamine ja ELi rahaliste vahendite kasutamise haldamine.

Euroopa Liidu Nõukogu: Euroopa Liidu otsuseid tegev organ, mis koosneb liikmesriikide valitsuste esindajatest. Valitsuste esindajad kohtuvad erinevates nõukogu koosseisudes – näiteks keskkonnaküsimuste eest vastutavad ministrid kohtuvad keskkonnanõukogus.

Euroopa Parlament: Kõigist ELi liikmesriikidest otse ELi kodanike poolt valitud parlamendi kohustus on koos nõukoguga Euroopa Liidu seaduste vastuvõtmine, kuigi erinevatel tegevusaladel on parlamendi võim erinev. EMUs aitab ta kujundada nii õigusakte kui laiemat poliitilist arutelu läbi majandus- ja rahanduskomitee.

Euroopa Rahasüsteem (ERS): süsteem valuutakurside kõikumise juhtimiseks, mille Euroopa Ühendus kehtestas 1979. aastal valuutakoridori süsteemi asemel.

Euroopa Ülemkogu: ELi kõikide riikide riigipeade või valitsusjuhtide ning Euroopa Komisjoni presidendi kohtumised.

Eurosüsteem: Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) osa, mis koosneb euroala keskpankadest ja Euroopa Keskpannast (EKP).

EÜ asutamisleping: vt Rooma leping.

Keskpank: riiklik pank, mis haldab riigi rahareserve ja kontrollib raha füüsilist varu.

Maastrichti leping (Euroopa Liidu leping): allkirjastati 1992. aastal Madalmaades Maastrichtis Euroopa Ühenduse liikmesriikide vahel. Maastrichti leping laiendas Euroopa Ühenduse mandaati, muutes selle Euroopa Liiduks, ning viis majandus- ja rahaliidu (EMU) ja euro loomiseni.

Rahapoliitika: puudutab rahavarude haldamist majanduses, näiteks raha trükkimise või intressimäärade kehtestamise kaudu.

Rooma leping (Euroopa Majandusühenduse asutamisleping): allkirjastati 1957. aastal Roomas. Rooma lepinguga asutati Euroopa Ühenduse eelkäija Euroopa Majandusühendus. Maastrichti lepinguga nimetati see ümber Euroopa Ühenduse asutamislepinguks (EÜ asutamisleping).

Vahetuskursimehhanism (ERM): Euroopa Rahasüsteemi vahend, millega süsteemi liikmed nõustusid hoidma omavääringu kursi (hinna) ekuu suhtes kitsas kõikumisvahemikus. Vahetuskursimehhanism (ERM) asendati 1999. aastal euro kasutuselevõtu järel ERM II-ga, kusjuures ELi riikide valuutad on seotud euroga nii, et kõikumine ei ületa ±15%.

Valuutakoridor: 1972. aastal Euroopa Ühenduses kehtestatud süsteem, et juhtida valuutakurside kõikumist USA dollari suhtes.

Ühtne turg: tolliliit, kus on ühtne poliitika kapitali, kaupade, tööjõu ja teenuste liikumisvabaduse kohta. Ühtne turg on sarnane ühisturuga, kuid suurema rõhuasetusega selliste kaubandustökete nagu tehnilised standardid ja maksud eemaldamisele – see on rohkem ühtlustatud. EL oli algsest ühisturg ning Maastrichti lepinguga aastal 1992 muutus see ühtseks turuks.

Euroopa Komisjoni majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat

www.ec.europa.eu/economy_finance/

Eurostat – Euroopa Liidu Statistikaamet

www.epp.eurostat.ec.europa.eu

Euroopa Keskpank

www.ecb.eu

Euroopa Komisjon

www.ec.europa.eu

Euro

www.ec.europa.eu/euro

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas dokumendis sisalduva teabe kasutamise eest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

ISBN 978-92-79-33805-2 (trüki versioon)

978-92-79-34462-6 (sidusversioon)

doi:10.2765/62024 (trüki versioon)

10.2765/66006 (sidusversioon)

© Euroopa Liit, 2014

Paljudamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

Printed in Italy

TRÜKITUD VALGELE ELEMENTAARKLOORIVABALE PAPERILE (ECF)

Euroopa Komisjon

Üks valuuta ühtsele Euroopale. Tee euroni

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus

2014 – 20 lk – 17,6 x 25 cm

Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele

Tasuta infotelefon (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Ajalugu tehti 1. jaanuaril 1999, kui 11 Euroopa Liidu riiki löid rahaliidu, millel on ühiraaha euro.

Euro pangatähed ja mündid anti käibele 1. jaanuaril 2002. Euroopa ühiraaha ajalugu on pikk ning ulatub Euroopa Liidu algusaega. 50 aastat pärast Rooma lepingut, millega loodi tänane EL, ning pärast majandus- ja rahaliidu põhjalikku reformimist on euro Euroopa lõimumise kõige silmatorkavam sümbol.

Euro lugu on esitatud selles vihikus, mida saab alla laadida

Euroopa Komisjoni kodulehelt:

www.ec.europa.eu/economy_finance/publications

Väljaannete talitus

ISBN 978-92-79-33805-2

9 789279 338052

doi:10.2765/62024 (trüki versioon)
10.2765/66006 (sidusversioon)